

STYRETS ÅRSBERETNING 2017

PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er ett av fire selvstendige helseforetak, eid av Helse Midt-Norge RHF.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF ble stiftet 13. desember 2001 som et ledd i den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten, og har hatt ordinær drift siden 1. januar 2002.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har i 2017 omfattet sykehusapotekene i Trondheim, Levanger, Namsos, Kristiansund, Molde og, Ålesund inkludert avdeling ved Volda sjukehus.

Sykehusapotekene i Midt-Norge har visjonen: *På lag med deg for helsa di*. Denne visjonen skal hjelpe oss til handle slik at våre kunder oppfatter at vi spiller på lag med dem, og at den informasjon og opplæring de mottar oppleves som god og bidrar til sikker legemiddelbruk.

Formålet med virksomheten går fram av foretakets vedtekter: Sykehusapotekene i Midt-Norge skal drive effektivt og rasjonelt salg av legemidler til alle som trenger det når de trenger det. Foretaket skal bidra til å sikre andre helseforetak i regionen en god legemiddelforsyning, bidra til å sikre befolkningen tilgang på spesialiserte legemidler og tilby farmasøytiske tjenester som kan bidra til rasjonell og sikker legemiddelbruk i helsetjenesten.

Gjennom utøvelse av oppgaver tildelt av Helse Midt-Norge RHF skal Sykehusapotekene i Midt-Norge HF bidra til at spesialisthelsetjenestens målsetting blir oppfylt innenfor Helse Midt-Norges geografiske område.

Hovedoppgavene som Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har ansvar for, omfatter

1. Være en leverandør av de legemidler og apotekvarer som helseforetakene i regionen bestiller
2. Drive detaljsalg av legemidler til sykehusenes brukere og ansatte
3. Produksjon av legemidler som vanskelig kan anskaffes som farmasøytisk spesialpreparat
4. Yte farmasøytiske tjenester for å fremme faglig og økonomisk rasjonell legemiddelbruk, herunder informasjon og rådgivning til helsepersonell og pasienter
5. Samordne Sykehusapotekene i regionen slik at helseforetakene kan yte kostnadseffektive tjenester av høy kvalitet
6. Kunne bidra med kompetanse og produksjonsfasiliteter ved beredskapsproduksjon av legemidler til den samlede helsetjenesten samt opprettholde et beredskapslager av legemidler

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF skal bidra til samarbeid i regionen, slik at det totalt sett oppnås hensiktsmessig og rasjonell ressursutnyttelse. Helseforetaket skal også bidra til samarbeid med andre regionale helseforetak og helseforetak eiet av disse når dette er egnet til å fremme helseforetakenes formål og løsning av hovedoppgavene.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF skal, innenfor sitt ansvarsområde, søke nødvendig samarbeid med og veiledning overfor kommunene, både administrativt og klinisk, slik at pasientene sikres et helhetlig helse- og sosialtjenestetilbud.

Styringsdokumentet fra eier støtter opp under foretakets vedtekter og gir Sykehusapotekene i Midt-Norge HF to hovedoppgaver:

1. Å levere farmasøytiske tjenester for å kvalitetssikre legemiddelbruk
2. Å sørge for en sikker og kostnadseffektiv legemiddeldistribusjon

Sykehusapotekene i Midt-Norge baseres på samme verdigrunnlag som helsevesenet for øvrig: *trygghet, respekt og kvalitet*. For Sykehusapotekene i Midt-Norge betyr dette: God kvalitet på varer og tjenester skaper trygghet for den enkelte pasient, våre kunder og medarbeidere. Vi viser respekt i møte med mennesker.

AKTIVITET OG UTVIKLINGSTREKK I FORETAKETS VIRKSOMHET

Foretaket eier og driver per 31.12.2017 6 sykehusapotek, og har hatt en positiv omsetningsutviklingen for alle sykehusapotek i foretaket.

Fordeling av omsetning på kundegrupper

Foretaket har hatt en økning i total omsetning på 9,8 % fra 2016 til 2017. Foretaket ser et skifte i salget der omsetning til interne kunder øker, mens salget til eksterne kunder reduseres. Dette er i stor grad drevet av skiftet fra Trygdefinansierte resepter («blå-resepter») til H-resepter. Omsetningen til sykehusforetakene har økt med 18,6 %, mens omsetningen til eksterne kunder er redusert med 9,2 %.

Skatteplikt

Sykehusapotekenes publikumsutsalg har siden 1.1.2015 vært skattepliktig for sin del av virksomheten.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF sine publikumsutsalg har generert skattepliktig overskudd i både 2016 og 2017.

FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSAKTIVITETER

Klinisk farmasi

“Integrated Medicine Management” (IMM) er implementert som tjenesteleveranse fra sykehusapotekene til alle sykehusforetak i Helse Midt-Norge. I 2017 har vi fortsatt satsningen fra 2015-2016 i regionen. Sykehusapoteket i Midt-Norge HF har rammefinansiering fra det regionale helseforetaket til å dekke 75 % av kostnadene til totalt 32 kliniske årsverk som virker i sykehusforetakene. De resterende 25 % faktureres de respektive sykehusforetak i Helse Midt-Norge hvor de kliniske farmasøyter har sitt virke. I 2017 er det levert 35 årsverk.

Kundeundersøkelser

Mystery Shopper er gjennomført på alle apotek i regionen, og har gitt oss innsikt i egen kundeservice. Regional gruppe for publikumsprosessen arbeider med å utarbeide og iverksette regionale tiltak på basis av disse resultatene. Kundeforståelse og oppfylning av kundenes behov er et prioritert område i strategi 2018 – 2021 arbeidet.

Automatisk legemiddelforsyning (ALF)

Sykehusapoteket i Trondheim har, i samarbeid med St. Olavs Hospital HF, implementert endoseleveranse til alle avdelinger ved St. Olavs Hospital.

Fullstendige kvalitetsgevinster ved innføring av automatisk legemiddelforsyning ved St. Olavs Hospital HF, vil først kunne tas ut når pasientmerket legemiddelleveranse er implementert. For at dette skal være mulig, må elektronisk kurve (e-kurve) være implementert. Helse Midt-Norge jobber med Helseplattformen. Først når den elektroniske pasientjournalen er på plass vil fullstendige kvalitetsgevinster kunne tas ut.

Forskning, utvikling og innovasjon

Sykehusapotekene har jobbet videre for å bygge forskningskompetansen i foretaket gjennom 2017. Pr. 31.12.2017 er det 2 ansatte i Sykehusapotekene i Midt-Norge som tar en formalisert Ph.d.-utdanning.

Ved utgangen av 2017 var det i alt ansatt 7 farmasøyer med formell forskningskompetanse i foretaket.

Innenfor tjenesten klinisk farmasi er det deler av arbeidsmodellen som retter seg mot utskrivningsfasen av sykehusoppholdet med mål om at pasienten skal mestre egen behandling og at legemiddelinformasjon skal overføres til neste behandlingsledd. I tillegg er det utført legemiddelgjennomganger i kommunehelsetjenesten der slike avtaler foreligger.

Ut over dette har vi eierskap eller deltagelse i følgende prosjekt med samhandlingsfokus:

- «På god vei hjem», evaluering av utskrivningstjeneste for kontinuerlig legemiddelbehandling ved utskrivning fra sykehus (regionalt). Dette prosjektet videreføres i samarbeid med Sykehusapotekene HF i Sør-Øst i 2018, og målsettingen er å definere tjenesten for bedre prioritering av pasientgrupper og reduksjon av uhensiktsmessig variasjon i tilbudet. Det gjennomføres også en masteroppgave med problemstilling innenfor dette tema ved NTNU i 2017/18, som er veiledet av sykehusapotekansatt.
- Innovasjonsprosjektet «VI-SAMLES – Virtuelt samhandlingsrom for tverrfaglig legemiddelgjennomgang i sykehjem» (regionalt). Dette prosjektet fikk innovasjonsmidler fra Helse Midt-Norge høsten 2016 og ble avsluttet 31.12.17.
- Legemiddelgjennomganger i Kristiansund kommune (Kristiansund)
- «Den eldre, multisyke pasienten» (HMR)
- Registrering av uoverensstemmelser ved innkomst (akuttmottak, Levanger)

I alt 4 forskningsarbeid med tilstrekkelig vitenskapelig tyngde er publisert i fagfelleverderte tidsskrift.

I tillegg er det skrevet og publisert 2 faglige artikler i 2017.

Full oversikt over publikasjoner er lagt ut på foretakets hjemmesider:

<https://sykehusapoteket.no/fag-og-forskning/forskning>

Utdanning

Klinisk farmasi har vært prioritert område siden vedtaket om rammefinansiering, og arbeidet med å definere kompetansekrav er påstartet. Foretaket har hatt fokus på rekruttering og opplæring av nyansatte i arbeidsmetoden «IMM» har vært hovedoppgave også i 2017. Samtidig har foretaket vært involvert i gjennomføringen av det 2-årige masterprogrammet i farmasi ved NTNU og videreføringen av etter- og videreutdanningskurset i klinisk farmasi og farmakoterapi (15 sp). Flere av våre ansatte har tatt dette kurset som et ledd i kompetansehevingen første halvår 2017.

Det er i 2017 gjennomført forskning og utviklingsaktiviteter for 1,3 millioner kroner som er kostnadsført i regnskapet.

Foretaket har 1 ansatt som er ansatt i 20 % bistilling ved NTNU som universitetslektor og flere ansatte som underviser ved Universitetet i Bergen, NTNU, Nord Universitet og Universitetet i Trondheim

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET / ØKONOMISKE RESULTATER I 2017

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde i 2017 et overskudd på 14,4 millioner kroner før skatt.

I 2017 var samlet omsetning på 1 050 millioner kroner, dette er en økning på 9,8 % fra 2016 (2016: 956 millioner kroner).

Hovedårsaken til det positive resultatet i 2017 er veksten i omsetning, samt underforbruk på personalkostnader. Vekst på topplinjen, sammen med fokus på og kontroll av kostnadsutviklingen, har bidratt positivt til bunnlinsen.

Kontantstrøm

Kontantstrømmen fra driften var på 22,7 millioner kroner, som er en økning på 3,2 millioner kroner i forhold til 2016. Netto kontantstrøm benyttet til investeringsaktiviteter var 14,2 millioner kroner i 2017. Dette er noe over fjorårets investeringsnivå. De vesentligste investeringene i 2017 knytter seg til ombygging av produksjonsavdelingene ved Sykehusapoteket i Levanger og Sykehusapoteket i Namsos. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var -8,5 millioner kroner i 2017. Dette vedrører nedbetaling av langsiktig gjeld. All langsiktig finansiering er knyttet opp mot Helse Midt-Norge RHF.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde per 31. desember 2017 128,5 millioner kroner i konsernkontoordningen (37,6 ved utgangen av 2016). Denne føres i balansen som kortsiktig fordring. Den relativt høye likviditetsbeholdningen kommer av at forfall mot hovedleverandør falt på helg ved årsskiftet, og ble utbetalt først 2. januar 2018. Den likviditetsmessige situasjonen i apotekene har variert de senere årene da man har hatt varierende resultat og store investeringer. Det er etablert trekkfasiliteter i konsernkonto ordningen på 10 millioner kroner og den likviditetsmessige situasjonen vurderes derfor som tilfredsstillende.

Egenkapitalen er ved utgangen av 2017 på 108,2 millioner kroner og utgjør 32,0 % av totalkapitalen.

FORTSATT DRIFT

I henhold til regnskapslovens § 3-3, bekrefter vi at regnskapet er utarbeidet i samsvar med forutsetningen om fortsatt drift.

FINANSIELL RISIKO

I henhold til helseforetaksloven kan Sykehusapotekene i Midt-Norge HF ikke gå konkurs, og eier hefter ubegrenset for foretakets forpliktelser.

Det vesentligste av foretakets omsetning er rettet mot helseforetakene i regionen og mot annen offentlig virksomhet, som gjør markeds- og kredittrisikoen begrenset. Likviditetsrisikoen vurderes som lav.

ARBEIDSMILJØ

I 2017 har foretaket hatt fokus på forebygging og oppfølging av sykefravær, Vernerunder er gjennomført i tråd med fastsatt handlingsplan for vernearbeidet, det har vært gjennomført lokale SAMU møter der også BHT har vært en god aktør, og arbeidsmiljø har vært på agendaen.

Etter en lengre periode med usikkerhet rundt nasjonale føringer for organisering av sykehusapotekene, konkluderte eierne med å skrinlegge planene for et nasjonalt felleseid HF i inngangen til 2017. Året har vært preget av en del nytilsetninger. Arbeidsmiljøet vurderes som godt og det er fortsatt behov for å videreutvikle arbeidet med arbeidsmiljø som følge av perioden med usikkerhet.

Sykefravær

Sykefraværet endte i 2017 på 6,8 %, mens målet var 6,0 %.

	2017	2016	2015
Andel av totalt ant. dagsverk (%)	6,8 %	7,2 %	7,3 %

Det er ikke registrert arbeidsrelatert sykefravær i 2017. Det jobbes med å forebygge og tilrettelegge for at vi skal unngå sykefravær. Gjennomførte IA-tiltak er tett og tidlig oppfølging av sykmeldte med ulike former for tilrettelegging, jf. IA-avtalen.

Tiltak som iverksettes er:

- Sykefraværsoppfølging i tråd med IA-avtalen
- Tett dialog med sykemeldte
- Dialog med sykemelder og NAV
- Individuell oppfølging og tilrettelegging
- Stimulering til økt bruk av deltidssykemeldinger
- Trekantsamtale som tilrettelegging for gravide (samarbeid med BHT)
- Lederstøtte relatert til nærvær og sykefraværarbeid

I avdelinger med langtidsfravær er det satt i gang tiltak for avklaringer opp i mot nav og KLP.

Det har ikke vært alvorlige hendelser eller skader i 2017 som har medført sykefravær. Det har ikke vært hendelser som har medført skade på materiell eller lokaler.

LIKESTILLING

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde pr 31. desember 2017 220 ansatte (faste og vikarer) fordelt på 205 årsverk. Av disse var 182 kvinner (83 %) og 38 menn (17 %).

Kvinner og menn fordelt på stillingskategorier

Per 31. desember 2017 er fordelingen mellom kvinner og menn på stillingskategorier slik:

Stillingskategori	Sum	Kvinner		Menn	
		Antall	Prosent	Antall	Prosent
Lederstillinger*	12	4	33 %	8	67 %
Annet helsepersonell herunder provisorfarmasøyt/reseptar/sykepleiere/apotekteknikere og fagstillinger	194	167	86 %	27	14 %
Øvrige stillinger**	26	15	58 %	11	42 %
Sum	220	182	83 %	38	17 %

* Lederstillinger = hovedledelsen (adm. direktør, sykehusapotekere, økonomidirektør, HR-direktør, direktør, fagdirektør)

** Øvrige stillinger = kontoradministrasjon, personal, regnskap/økonomi, IKT, renhold

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn

I Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er det ingen klare lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innen samme stillingskategori.

Rekruttering

Det er fortsatt noe vanskeligere å rekruttere menn til ledige farmasøytstillinger. Dette skyldes i hovedsak kjønnsfordelingen ved opptak til studier for de aktuelle stillingsgruppene.

Foretaket har som målsetting at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det arbeides for en best mulig alders- og kjønnsbalanse i arbeidsstokken, tilrettelegging for funksjonshemmede og for å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Ved rekruttering kommer dette frem i utlysningsteksten, og det tillegges vekt ved utvelgelse av kandidater til ledige stillinger.

Arbeidstid

Av de 220 ansatte har vi 70 faste deltidsstillinger pr 31. desember 2017. Av de ansatte som har deltidsstilling er 8 menn. Arbeidstidsordningene er like for kvinner og menn. Deltidsstillingene er rettighetsbasert eller ønsket deltid.

BRUKERMEDVIRKNING

Brukermedvirkning er lovfestet og det er etablert et brukerutvalg med representanter fra brukerorganisasjonene og foretaket.

Sykehusapotekene i Midt-Norge har i 2017 hatt et velfungerende brukerutvalg som medvirker positivt.

YTRE MILJØ

Sykehusapotekene i Midt-Norge ble sertifisert i henhold til NS-EN ISO 14001:2004 i 2014, og resertifisert i henhold til NS-EN ISO 14001:2015 i 2017.

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal i daglig drift bidra til en bærekraftig utvikling ved kontinuerlig å redusere ugunstig miljøpåvirkning. Det gjør vi blant annet ved å gi gode råd om legemidler til kunder og samarbeidende helsepersonell, etterstrebe god lagerkontroll på egne apotek og tilknyttede sykehus, ta i bruk elektroniske systemer der det er hensiktsmessig, og håndtere avfall på en forskriftsmessig måte.

Kiwa Teknologisk Institutt gjennomførte i 2017 revisjoner på to av våre apotek. De konkluderte blant annet med at miljøarbeidet er mer integrert i den daglige driften, og at det er gjort et betydelig forbedringsarbeid siden 2014. Miljøarbeidet forsøkes nå å integreres ytterligere i den daglige driften ved at ansvaret for miljøarbeidet blir lagt til de regionale gruppene for våre kjerneprosesser.

Foretaket utarbeider klimaregnskap over utslipp av CO₂. Utslipp av CO₂ i 2017 utgjorde 335 tonn, mot 56 tonn i 2016. Økningen kommer av 268 tonn relatert til leide lokaler utenom sykehusene som ikke var tatt med i klimaregnskapet for 2016, og en økning på 11 tonn som følge av økning av antall reiste km med både bil og fly i forbindelse med tjenestereiser.

REDEGJØRELSE FOR FORETAKETS FRAMTIDSUTSIKTER

Utviklingstrender og rammebetingelser

Legemiddelmeldingen – «Riktig bruk – bedre helse» (Meld. St. 28) ble fremmet i statsråd 22.5.2015. Legemiddelmeldingen ble behandlet i stortinget 4.2.2016. Debatten var preget av stor enighet. Det er bred enighet om de legemiddelpolitiske målsettingene og de viktigste veivalgene fremover. Og disse vil fortsatt være førende for arbeidet fremover.

Legemiddelmangel er et globalt problem som krever nasjonale løsninger. Statens legemiddelverk rapporterer om stadig økende antall mangelsituasjoner. Sykehusapotekene i Midt-Norge HF deltar i arbeidet med å redusere konsekvensene ved en eventuell legemiddelmangel både nasjonalt og regionalt.

Foretaket ser en sterk økning i kostnadene til legemidler. Dette er drevet av at nye kostbare legemidler blir besluttet tatt i bruk av Beslutningsforum. Samtidig foregår det en styrt utvikling der finansiering av legemidler flyttes fra «blå»-resept (trygdefinansiert) til H-resept (Helseforetaksfinansiert). Disse faktorene medfører betydelig økte kostnader for Sykehusapotekenes største kunder og samtidig et press på marginene til foretaket.

Gjennom statsbudsjettet for 2018 ble tjenesten medisinstart bestemt pilotert på samme måte som inhalasjonsveiledning for 2017. Sykehusapotekene har levert disse tjenestene (testapotek for Medisinstart) i 2017 og vil fortsette å levere disse gjennom publikumsavdelingene i 2018. Publikumsavdelingene blir viktige satsningsområder fremover og vi legger til grunn at apotekene i Norge vil få flere slike oppgaver tilført i årene som kommer.

Faglige aktiviteter og prioriterte områder

Foretakets overordnede målsetting er å bidra aktivt til riktig legemiddelbruk for å sikre pasienten god behandling. Foretaket har implementert klinisk farmasi i sykehusene som viktigste verktøy for å sikre riktig legemiddelbruk.

Arbeidet med å sikre riktig legemiddelbruk videreføres i 2018. Helse Midt-Norges særfinansiering av tjenesten klinisk farmasi er derfor viktig for foretaket. Det er viktig at foretaket sikres videre finansiering til dette arbeidet slik at man sikrer den kompetansen som nå er rekruttert og har fått opplæring.

Utviklingen medfører stadig tettere samarbeid mellom kommunehelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste rundt den enkelte pasient. Foretaket arbeider med en avklaring av offentlig-offentlig samarbeid som muliggjør legemiddelleveranser og farmasøytiske tjenester også i grensesnittet mellom spesialisthelsetjenester og kommunale tjenester.

I Helse Midt-Norge gjennomføres det flere store prosjekt som treffer Sykehusapotekene i Midt-Norge HF på ulike måter de neste årene. Prosjektene utfordrer foretaket med behov for involvering og betydelig uttak av resurser. Samtidigheten i gjennomføringen av prosjektene er en ytterligere utfordring. Det er betydelig risiko i forhold til å balansere resursuttak til prosjekter og samtidig opprettholde daglig drift.

Strategiprosess – Fra strategi til KPI 2018-2021

Ny strategi 2018 – 2021 har fått navnet «Fra strategi til KPI». Det prosessuelle målet med strategiarbeidet er at ansatte og ledere på alle nivå skal involveres på en slik måte at man ser sammenhengen mellom endringsbehov, krav, mål og nødvendige prosesser for å nå disse målene – på det enkelte apotek og i sin arbeidshverdag. Resultatet av arbeidet og prosessene skal gi tydelige mål, samt relevante KPI'er for å vite om man når disse målene.

Organisasjonsutviklingen som følger av denne prosessen vil spenne fra forbedret virksomhetsstyring til forsterket arbeid med felles kultur forankret i strategiske mål.

Økonomiske resultater og utfordringer

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF sin drift finansieres i hovedsak av avansen på salg av legemidler og salg av farmasøytiske tjenester.

Helsedirektoratet har varslet en gjennomgang av pris- og avansesystemene. Dersom avansen reduseres for de dyreste legemidlene vil dette særlig få betydning for sykehusapotekene, som selger en relativt høy andel dyre legemidler.

Det er i budsjettet for 2018 lagt opp til at foretaket skal levere et overskudd.

DISPONERING AV ÅRSRESULTAT

Styret forslår at årsoverskuddet på kr 12 272 151 overføres til annen opptjent egenkapital.

Trondheim, 14. mars 2018

Roar Lervik
Styreleder

Monica Rolfsen
Nestleder

Age Austheim
Styremedlem

Per Jarle Ingstad
Styremedlem

Sigrid Westly
Ansattrepr.

Hilde Severinsen
Ansattrepr.

Gunn Fredriksen
Styremedlem

Dag Hårstad
Adm. dir.